

establishment of security services, the structure of which is focused on the performance of the functions, and to bring under the terms of the agreement other security forces (SSS, private security agencies) to perform the remaining functions necessary to ensure the economic security of AT within the functions prescribed for it as a structural unit.

It is shown that it is necessary to establish appropriate organizational and staffing structure unit of economic security, which can be represented as: security department, management service department and so on.

It was determined that the current economic conditions it is advisable to implement AO function of economic security through its own service of economic security. To this end, according to research, it is necessary to consolidate the corporation SEB four main species of economic security features: security activities; detective work; Analytical and search activities; Technical data protection. The improvement of the efficiency of economic security services requires appropriate laws of Ukraine - «On the detective activity», «On the security service business» and so on. Another important aspect of JSC SEB, which significantly affects its efficiency, is the interaction with the state law enforcement agencies. Moreover, in terms of managing the system of economic security, the SEB should put a coordinating role in key processes intended to counter threats and ensure the integrity of the system and BP as an entity.

Key words: *joint-stock company, economic security service, specific functions of economic security.*

Стаття надійшла 18 квітня 2014 р.

УДК 338.43.06

Н. С. Чопко

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Визначено стратегічні пріоритети державної політики розвитку підприємств аграрного сектора за такими напрямками: інституційний, економічний, правовий, екологічний та інші. Ефективна економічна політика держави в аграрному секторі повинна відповідати об'єктивному механізму дії економічних законів, що проявляється в узгодженості соціально-економічних пріоритетів виробників, споживачів, сільських громад тощо. Реалізація визначених автором стратегічних пріоритетів сприятиме пришвидшеному формуванню повноцінного аграрного ринку, здатного забезпечити збалансування попиту та пропозиції і підвищення дохідності сільськогосподарської галузі.

Ключові слова: *стратегічні пріоритети, аграрна політика, державна фінансова підтримка, цінова, податкова, технологічна політика.*

Постановка проблеми. Необхідність державної підтримки діяльності підприємств аграрного сектора економіки України зумовлюється і впливом природно-кліматичних умов на їхню діяльність, і впливом економічних умов, зокрема перманентною нестачею фінансових ресурсів, їхньою дороговизною, ризиками недоотримання доходів тощо. Крім того, сучасний ринковий механізм функціонування аграрного сектора вітчизняної економіки потребує пошуку інструментів державного регулювання, які б суттєво інтенсифікували його поступовий розвиток. Тому і виникає необхідність формування стратегічних пріоритетів розвитку суб'єктів господарювання аграрного сектора щодо забезпечення їхнього оптимального функціонування в ринкових умовах.

Стан дослідження. Теоретичні та прикладні аспекти фінансування підприємств аграрного сектора ґрунтовно досліджені у працях вітчизняних учених: В. Андрійчука, Г. Бражневської, П. Гайдуцького, О. Гудзь, М. Дем'яненка, С. Дем'яненка, Є. Майовця, М. Маліка, І. Малога, Б. Пасхавера, П. Саблука, М. Сахацького, В. Ситника, Я. Яреми та інших. Здійснений автором аналіз наукових праць засвідчує, що недостатньо розкриті питання оптимізації системи державної підтримки розвитку підприємств аграрного сектора в умовах трансформаційних змін в економіці країни.

Метою статті є науковий аналіз можливостей регулювання й активізації аграрного підприємництва для підвищення його конкурентоспроможності і стійкого стратегічного розвитку, який полягає у дослідженні проблем розвитку підприємств в аграрному секторі економіки і виявлення стратегічних пріоритетів державної аграрної політики підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції та стійкого перспективного розвитку галузі.

Виклад основних положень. Розвиток підприємств аграрного сектора визначається і системою взаємовідносин, що виникають між суб'єктами галузі, і макроекономічною ситуацією в країні. Стратегічною метою державної аграрної політики є формування прогностичної моделі розвитку сектора економіки, яка б передбачала довгостроковий потенціал росту, вихід на новий якісний рівень виробництва, зміцнення конкурентоспроможності вітчизняної продукції та сільськогосподарських товаровиробників.

Зростання реальних доходів населення призводитиме до розширення кінцевого споживання у домашніх господарствах, розвитку внутрішнього ринку продовольчих товарів. Тому сприяння стійкості аграрного сектора знаходиться в контексті макроекономічної стабілізації та розвитку. Аграрний сектор потребує і концентрованої державниць-

кої уваги. Відомі заходи фінансової підтримки сільського господарства, запровадження резервних, інтервенційних, заставних і регіональних закупівель тощо.

Створення сприятливих умов аграрного господарювання варто вважати одним із головних засобів досягнення стратегічних цілей забезпечення виходу аграрного сектора на рівень сталого розвитку.

Необхідно посилити роль держави у питаннях координації продовольчих ринків, встановлення торговельних режимів, митного регулювання та ін. Потрібно сформувані чіткі цілі у реалізації інвестиційної, інноваційної, технологічної, амортизаційної та інших політик у сфері аграрного виробництва.

З огляду на обмеженість державних ресурсів, доцільно в межах аграрної політики визначити пріоритети державної підтримки. Загалом державна підтримка повинна мати інвестиційний характер, бути спрямована на реалізацію інноваційних проєктів. Підтримка з боку держави не повинна зменшувати підприємливість та ініціативність аграрних підприємств, а навпаки – стимулювати до впровадження нових технологій виробництва та до реінженерингових процесів на підприємстві.

У сучасних умовах, формуючи комплексну політику розвитку аграрного сектора, варто зважати на нові перспективи розвитку цього сектора, що, безумовно, пов'язані з такими напрямками:

1) інституційний – передбачає встановлення та регулювання державою інститутів (правил) поведінки на аграрному ринку, а також формування раціональної системи державного та регіонального управління аграрним комплексом;

2) економічний – формування виваженого підходу до ціноутворення та дієвих механізмів їхнього державного регулювання з метою усунення диспаритету цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, а також збалансована фінансова підтримка аграрного виробника та застосування механізмів регулювання, що відповідають вимогам і принципам СОТ;

3) правовий – створення належної законодавчої та нормативної бази для розвитку аграрного ринку та функціонування ринків аграрної продукції;

4) інноваційний напрям – реалізація програм впровадження у виробництві та просування на ринок нових ефективних продуктів, науково-технологічних та організаційно-управлінських досягнень НТР, які дають прибуток.

5) якісно-технологічний – впровадження сучасних засобів виробництва та біотехнологій, розвитку насінництва, селекційної та племінної роботи та забезпечення нагляду за якістю продукції

(послуг), а саме – стандартизація та сертифікація, впровадження стандартів згідно з міжнародними вимогами (ЄС, СОТ та ін.);

6) аналітичний – постійний моніторинг та аналіз внутрішнього і зовнішнього аграрного ринку, формування інформаційної бази підтримки усіх заінтересованих учасників ринку з метою зниження трансакційних витрат;

7) екологічний – забезпечення умов для виробництва екологічно чистої продукції та охорони навколишнього середовища;

8) соціальний – захист і реалізація інтересів працівника, клієнтів, соціальних груп і суспільства загалом [1].

Пріоритетні напрями мають розвиватися на основі державних цільових програм із відповідним фінансовим забезпеченням, опрацьованих на основі стратегічних наукових концепцій і розробок. В основі державної стратегії пріоритетного розвитку має бути програмно-цільовий метод забезпечення сталого його розвитку. Механізми підтримки національного аграрного сектора не мають суперечити нормам СОТ. Ефективна економічна політика держави в аграрному секторі повинна відповідати об'єктивному механізму дії економічних законів, що проявляється в узгодженості соціально-економічних пріоритетів виробників, споживачів, сільських громад тощо.

З уваги на зазначене можна окреслити основні завдання державного регулювання фінансової бази розвитку підприємств аграрного сектора України:

- проведення обґрунтованої бюджетної підтримки підприємств;
- реалізація дієвої цінової політики;
- розвиток інфраструктури аграрного ринку;
- проведення обґрунтованої податкової політики;
- розвиток цивілізованого ринку землі;
- розбудова системи страхування;
- розвиток системи кредитування;
- розвиток кооперації та інтеграції підприємств різних організаційно-правових форм;
- формування системи інформаційно-консультаційних центрів у сільській місцевості.

Державна фінансова підтримка повинна бути виваженою, об'єктивною, реальною, обґрунтованою, гнучкою, а всі її елементи мають взаємодіяти скоординовано, збалансовано, синхронізовано між собою та у часовому вимірі й цілеспрямовано сприяти вирішенню спільних завдань [2].

Нині головним завданням державної бюджетної підтримки має стати сприяння економічному зростанню та стабільності за раху-

нок формування фінансової бази розвитку підприємств аграрного сектора.

Визначаючи пріоритетні напрями удосконалення державної фінансової підтримки, слід зосередитись на таких: забезпечення цільового характеру фінансової підтримки аграрного підприємництва; надання бюджетних коштів за об'єктивними показниками (на 1 га, на 1 ум. голову тощо); розроблення методики, критеріїв оцінки та показників ефективності використання бюджетних коштів з урахуванням специфіки галузі; спрощення процедур і технології надання коштів та їх належне інформаційне забезпечення; провадження більш відкритої політики щодо розподілу бюджетних коштів у галузях; здійснення розподілу бюджетних коштів за об'єктивними показниками відповідно до потреб галузі, враховуючи регіональні потреби; здійснення ефективного внутрішнього контролю за використанням бюджетних коштів з урахуванням специфіки галузі; розроблення критеріїв оцінки і показників ефективності використання бюджетних коштів для проведення зовнішнього контролю та аудиту; забезпечення підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів державних адміністрацій завдяки проведенню семінарів, конференцій, круглих столів, випуску посібників та рекомендацій; розвиток мережі консультаційно-дорадчих служб з метою надання консультаційних послуг керівникам і спеціалістам аграрних підприємств.

Стратегічним завданням цінової політики в аграрному секторі є досягнення паритету цін на аграрну і промислову продукцію, відповідного рівня прибутковості аграрних підприємств, забезпечення продовольчої безпеки населення. На думку О. Чудного, регуляторний вплив держави на ціни відбувається майже в усіх країнах із розвинутою ринковою економікою і за своїм змістом економічної політики, спрямованої на збалансований розвиток внутрішніх і зовнішніх товарних ринків [3, с. 48]. Отож, головними напрямками вдосконалення цінової політики має стати поєднання вільного ціноутворення і державного регулювання як загальної системи ринкового ціноутворення [4]. Державне регулювання повинно мати тимчасовий характер і бути спрямоване на мінімізацію негативних чинників, сприяти стабілізації та розвитку господарської діяльності в аграрному секторі, зокрема:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування аграрного ринку та врегулювання цін на сільськогосподарську продукцію;

- розвиток інституційної інфраструктури аграрного ринку (аграрні біржі та розвиток різних методів біржової торгівлі, агроторговідоми, створення організованих ринків оптової торгівлі сільськогоспо-

дарською продукцією, проведення постійно діючих ярмарків і виставок тощо);

- удосконалення комунікаційного забезпечення ринкової інфраструктури (розвиток транспортних систем, телефонної та телевізійної системи зв'язку тощо);

- розвиток сфери постачання матеріально-технічних цінностей для сільського господарства та реалізації продукції їхнього виробництва;

- збалансування попиту і пропозиції на продовольчому ринку, через виділення коштів із Державного бюджету для здійснення резервних, інтервенційних, заставних та регіональних закупівель основних видів сільськогосподарської продукції;

- захисту інтересів виробників і споживачів сільськогосподарської продукції;

- стимулювання споживчого попиту на сільськогосподарську продукцію через підвищення купівельної спроможності населення;

- здійснення підтримки внутрішнього ринку відповідними державними інтервенціями для підвищення ефективності державного регулювання цін;

- розробка зовнішньоторговельної стратегії продовольчого ринку на основі компромісу національних інтересів з урахуванням вимог СОТ.

Реалізація цих заходів сприятиме пришвидшеному формуванню повноцінного аграрного ринку, здатного забезпечити збалансування попиту та пропозиції і підвищення дохідності сільськогосподарської галузі.

Глобалізація світової економіки й інтеграція України до СОТ потребують переведення вітчизняного аграрного виробництва на якісно новий рівень господарювання, відповідно до стратегічних завдань проведення єдиної технологічної політики в аграрному секторі у напрямку кардинального технічного переоснащення, технічного та технологічного оновлення на основі розвитку власного сільгоспмашинобудування. Урегулювання проблеми технічного забезпечення аграрного сектора потребує перегляду підходів до формування ринку техніки і технічних послуг, підвищення відповідальності виробників техніки за її якість, забезпечення обслуговування впродовж усього періоду експлуатації, навчання інженерно-технічних та механізаторських кадрів методам ефективного її використання [5, с. 52]. Слід реалізовувати програми, спрямовані на впровадження передових досягнень у галузі селекції, генної інженерії та біотехнологій. Проривним має стати використання новітніх знань, наукових розробок тощо.

У сучасних умовах розвитку виникає необхідність створити бажані умови для розвитку сільськогосподарських підприємств і стимулювати їх господарську діяльність за допомогою оптимальної податкової політики. Формуючи сприятливе податкове середовище для розвитку підприємств аграрного сектору, слід дотримуватись принципів рівності і справедливості, стабільності, гнучкості, прозорості, узгодженості та системного підходу.

А це передбачає збереження існуючих податкових преференцій для аграрних підприємств на довгострокову перспективу, що сприятиме стабільному функціонуванню механізму їхнього забезпечення фінансовими ресурсами та усуненню його наявних недоліків без додаткових залучень власних або кредитних фінансових ресурсів. Оскільки щорічний перегляд взаємовідносин сільськогосподарських підприємств з бюджетом не сприяє стабілізації їхнього забезпечення фінансовими ресурсами, то виникає необхідність формування підсистеми прямого оподаткування в сільському господарстві на основі таких принципів:

- оптимізація оподаткування повинна ґрунтуватися на чинній законодавчій базі;
- диференціювання підходів в оподаткуванні, особливо стосовно сільського господарства;
- впровадження економічно обґрунтованих податкових пільг;
- забезпечення належного контролю за наданням податкових пільг та ефективністю їхнього використання;
- визначення можливостей впливу на окремі податки, на елементи податкової системи з метою їхньої оптимізації;
- зниження податкового тягаря;
- визначення та врахування взаємодії між виробничою діяльністю, виробничою програмою та податковою системою підприємства при виборі податкової політики підприємства;
- створення сприятливих умов для розвитку підприємств аграрного сектора.

Головними складовими такої податкової системи мають бути: земельний податок, що відображатиме платність землекористування, і податок на прибуток, що буде пов'язаний з результатами господарської діяльності платника податку.

Зростання концентрації сільськогосподарського виробництва зумовило домінування найкрупніших виробників, які можуть обходитися і без підтримки держави на національних і світовому ринках. Наслідками ж концентрації та підвищення ефективності великих виробників є те, що дрібні формування змушені частину доходів

отримувати за межами сільського господарства. На відміну ж від розвинутих країн, незалежна Україна етап максимізації державної підтримки ще не пройшла, тож стратегічно виправданим є її посилення (з урахуванням вимог СОТ).

Поряд із реалізацією зазначених стратегічних завдань у сфері ціноутворення та оподаткування необхідно розробити комплекс заходів, що передбачають активізацію аграрного підприємництва [6]. До них належать: удосконалення нормативно-правового забезпечення; створення дієвих фінансово-кредитних механізмів і матеріально-ресурсного забезпечення розвитку підприємництва; забезпечення належного доступу до інформаційно-консультаційних послуг; створення позитивного іміджу вітчизняного підприємця; забезпечення доступу до кредитних ресурсів; усунення правової неграмотності підприємців; формування та розвиток кадрового потенціалу аграріїв; удосконалення системи митних тарифів щодо імпорту сільськогосподарської техніки, яку не виробляють в Україні; перегляд системи оподаткування щодо збільшення частки прямих податків і поступового зниження частки непрямих податків у витратах виробництва; максимальна уніфікація податкового обліку і звітності з бухгалтерським обліком за міжнародними стандартами.

Висновки. Отже, державна підтримка аграрних підприємств має змінити свою спрямованість і завдяки цьому підвищити ефективність функціонування підприємств аграрного сектора. Окрім цього, реалізація державних програм має сприяти залученню не тільки бюджетних, а й приватних коштів на її цілі, повинна бути економічно ефективною через мультиплікацію, що здебільшого можливо тоді, коли державні кошти дають змогу залучити значні приватні кошти. Здійснений аналіз свідчить, що, з погляду на досягнення генеральної мети розвитку аграрного сектора через розвиток ринкової інфраструктури, аграрного підприємництва та удосконалення інноваційної, технологічної, податкової та інших видів політик, запропоновані стратегічні пріоритети у процесі державного регулювання формують ефективну систему управління розвитком підприємств цієї галузі.

1. Чопко Н. С. Напрями реалізації державної аграрної політики в Україні / Н. С. Чопко // Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід: матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків (4–5 жовтня 2012 р.). – Львів, 2012. – С. 218–219.

2. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / О. Є. Гудзь. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.

3. Чудний О. Законодавчі засади державної цінової політики та проблемні питання її реалізації в Україні / О. Чудний // Економіка України. – 2005. – № 10. – С. 48–52.

4. Концепція ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / П. Т. Саблук, В. Я. Масель-Веселяк, М. Я. Дем'яненко та ін. // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 3–20.

5. Бражевська Г. М. Техніко-технологічне забезпечення виробництва продукції рослинництва / Г. М. Бражневська // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 49–52.

6. Майовець Є. Аграрне підприємництво в Україні: монографія / Є. Майовець. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 428 с.

Чопко Н. С. Стратегические приоритеты государственной политики развития предприятий аграрного сектора.

Определены стратегические приоритеты государственной политики развития предприятий аграрного сектора по следующим направлениям: институциональный, экономический, правовой, экологический и другие. Эффективная экономическая политика государства в аграрном секторе должна отвечать объективному механизму действия экономических законов, что проявляется в гармонизации социально-экономических приоритетов производителей, потребителей, сельских общин и т. д. Реализация определенных автором стратегических приоритетов будет способствовать ускоренному формированию полноценного аграрного рынка, способного обеспечить сбалансирование спроса и предложения, а также повышения доходности сельскохозяйственной отрасли.

Ключевые слова: *стратегические приоритеты, аграрная политика, государственная финансовая поддержка, ценовая, налоговая, технологическая политика.*

Chopko N. S. The strategic priorities of the state policy of the development of enterprises of agricultural sector.

The purpose of this writing is a scientific analysis of the possibilities of regulation and activation of agrarian business in order to enhance its competitiveness and sustainable strategic development, which consists in study the problems of enterprises in the agricultural sector and identify the strategic priorities of the state agricultural policies aimed at improving the competitiveness of agricultural production and sustainable perspective development of the industry.

The author defines the strategic priorities of the state policy of the enterprises of the agricultural sector in the following areas: institutional, economic, legal, environmental, and others in this article. The strategic objective of the state agricultural policy should be considered as forming predictive models of economy that would provide long-term growth potential, access a new qualitative level of production, strengthening the competitiveness of national products and agricultural producers.

The author believes that the creation of favorable conditions for agricultural management should be considered as one of the main means to achieve the strategic

goals of providing the output of the agricultural sector on the level of sustainable development. Thus, it is necessary to strengthen the state's role in the coordination of food markets, establishing trade regimes, customs and so on. There is necessary to formulate specific goals in conducting investment, innovation, technology, amortization and other policies in the area of agricultural production.

Effective economic policies in the agricultural sector is to comply objective of the mechanism of action of economic laws, there is manifested in the consistency of social and economic priorities of producers, consumers, rural communities. Priority directions should be developed on the basis of national target programs with appropriate financial support, worked on the basis of strategic scientific concepts and developments.

Implementation of the strategic priorities contribute to the rapid formation of a proper agricultural market, that can provide a balance between supply and demand and increase profitability of the agricultural sector.

Key words: strategic priorities, agricultural policy, public financial support, pricing, taxation, technology policy.

Стаття надійшла 26 лютого 2014 р.